

Akademikernes innspill til Skattekommissjonen

Akademikerne ønsker å bidra til at Skattekommissjonen styrker samfunnets mulighet til omstilling og framtidig verdiskaping. Dette dokumentet inneholder 15 konkrete anbefalinger til kommisjonen.

Akademikerne er hovedorganisasjon for nærmere 300.000 arbeidstakere med utdanning på masternivå eller høyere, fordelt på 13 medlemsforeninger. I vårt innspill til Skattekommissjonen legger vi vekt på at skatte- og avgiftssystemet må støtte høy sysselsetting, kompetanseutvikling og et velfungerende partssamarbeid. Forutsigbare rammer og en hensiktsmessig marginalskatteprofil er viktige for at arbeid skal lønne seg gjennom hele yrkeslivet, og for at Norge skal være attraktivt for høyt utdannet arbeidskraft. Endringer bør derfor vurderes både ut fra verdiskaping og omstilling, og ut fra konsekvenser for arbeidstakere, husholdninger og den norske modellen.

Akademikerne legger vekt på at skatte- og avgiftssystemet må bidra til omstilling, innovasjon og kapitaltilgang. Et konkurransedyktig og forutsigbart system bør styrke insentiver til forskning og utvikling, legge bedre til rette for etablering og skalering av vekstbedrifter, og gjøre Norge attraktivt for kompetent kapital.

Systemet bør videre fremme ressurseffektivitet. Måltrettede avgifter som internaliserer utslipp og øvrige miljøkostnader, fremmer nyskaping og utvikling av natur-, miljø- og klimavennlige løsninger. Akademikerne legger til grunn at skatte- og avgiftssystemet skal sikre stabil finansiering av velferd, bidra til omfordeling og høy tillit, og samtidig fremme bærekraftig verdiskaping.

Akademikerne anbefaler at kommisjonen særlig prioriterer å:

- etablere en forutsigbarhetsstandard for større endringer, basert på utredningsinstruksen, med tydeligere krav til overgangsregler, trinnvis innfasing og helhetlige reformpakker;
- styrke arbeid- og kompetanseinsentiver gjennom en mer hensiktsmessig marginalskatteprofil og mer likeverdig skattefavisert pensjonssparing;
- forenkle og brede ut skattegrunnlag, særlig i merverdiavgiften, for å styrke nøytralitet og redusere avgrensingsproblemer og administrative byrder;
- sikre effektive prissignaler i klima- og naturpolitikken, og utrede virkemidler som styrker legitimitet, herunder grønn skatteveksling og treffsikre ordninger som demper uønskede fordelingsvirkninger uten å svekke prissignalet;
- styrke robustheten i nærings- og kapitalbeskatningen, blant annet ved å redusere overskuddsflytting og forenkle regelverket;
- videreutvikle virkemidler for nyskaping, FoU og kapitaltilgang, inkludert en samlet, stramt avgrenset tiltakspakke for private investeringer i oppstarts- og vekstselskaper, med klare samspillsregler, kontrollspor og god etterlevelse.

I dette dokumentet konkretiserer vi tiltak innen personbeskatning, merverdiavgift, miljø- og naturrelaterte avgifter samt nærings- og kapitalbeskatning. Avslutningsvis foreslår vi en samlet tiltakspakke for oppstarts- og vekstselskaper.

Innhold

1. Tverrgående vurderinger for alle forslag	2
2. anbefalte reformgrep	3
2.1 Forutsigbarhet og regelstabilitet	3
2.2 Personbeskatning: arbeid, kompetanse og omfordeling	3
2.3 Merverdiavgift: forenkling og bredere grunnlag	5
2.4 Klima-, miljø- og naturrelaterte avgifter: prissignaler som virker	6
2.5 Nærings- og kapitalbeskatning: konkurranseevne, investeringer og robusthet... 7	
2.6 Nyskaping, forskning og kapitaltilgang i tidlig fase	8
3. Tiltakspakke for private investeringer i oppstarts- og vekstselskaper	10
4. Avslutning	13

1. Tverrgående vurderinger for alle forslag

Akademikerne ber kommisjonen tydeliggjøre noen tverrgående vurderingspunkter i alle større forslag – både for å styrke kvaliteten på anbefalingene og for å gjøre systemet mer sammenhengende.

1) Helhet og samspill mellom delsystemer

Endringer i ett område (for eksempel marginalsatt på arbeid) påvirker tilpasninger i andre områder (for eksempel omdanning av arbeidsinntekt til kapitalinntekt). Kommisjonen bør derfor synliggjøre samspill mellom personbeskatning, kapitalbeskatning og næringsbeskatning.

2) Skjerming og normalavkastning

Ordninger som skjermer normalavkastning, har som formål å redusere vridning mellom sparing/investering og forbruk. Ved endringer i beskatning av utbytte og gevinst bør kommisjonen vise hvordan skjerming, inngangsverdi og beregningsregler samlet påvirker investeringsinsentiver og tilpasninger.

3) Innlåsing ved realisasjonsbeskatning

Når gevinst skattlegges ved salg, kan det gi insentiver til å holde på eiendeler lenger enn ønskelig. Kommisjonen bør synliggjøre virkningene for kapitalallokering, omstilling og kapitaltilgang til nye prosjekter.

4) Avgrensning, kontroll og etterlevelse

Målrattede ordninger kan gi høy treffsikkerhet, men bare dersom avgrensning, kontrollspor og rapportering er tydelig utformet. Kommisjonen bør derfor beskrive kontroll- og

rapporteringsløsninger som del av tiltaket. Innføringen av EUs karbongrensejusteringsmekanisme i Norge illustrerer hvordan samspill mellom miljøvirkemidler, skatte- og tollforvaltning og internasjonale rammer gjør avgrensninger, rapportering og overgangsregler avgjørende for lavest mulig kostnader og høy legitimitet.

5) Arbeids- og kompetansevirksomheter

Kommisjonen bør i alle større forslag synliggjøre virkninger for arbeidstilbud, kompetanseinvesteringer og mobilitet i arbeidsmarkedet, herunder om tiltak påvirker heltidsarbeid, videreutdanning og insentiver til å bli værende i arbeid. For tiltak som påvirker husholdninger, bør fordelings- og likviditetsvirksomheter beskrives på en måte som er forståelig for arbeidstakere og deres økonomi.

2. Anbefalte reformgrep

2.1 Forutsigbarhet og regelstabilitet

Tiltak 1: Innfør en «forutsigbarhetsstandard» for større endringer

Kommisjonen bør anbefale en forutsigbarhetsstandard for større skatte- og avgiftsendringer. Standarden bør stille krav til prosess, konsekvensbeskrivelse og innfasing, og bidra til mer stabile og forutsigbare rammer for husholdninger og næringsliv. I tråd med mandatets premisser bør kommisjonen anbefale at standarden bygger på eksisterende kunnskapsgrunnlag, og at eventuelle behov for mer detaljerte analyser avklares og følges opp i etterkant.

Kommisjonen bør særlig belyse og anbefale at standarden omfatter:

- kriterier for når standarden utløses, for eksempel ved endringer med store provenyvirksomheter, vesentlige fordelingsvirksomheter eller betydelige virksomheter for investeringer og etablering,
- minimumskrav til konsekvensbeskrivelse, som minst dekker fordeling, effektivitet og tilpasninger, administrative kostnader og etterlevelse,
- tydelige overgangsregler og trinnvis innfasing ved større endringer, samt begrenset bruk av midlertidige ordninger,
- helhetlige pakker framfor mange enkeltstående endringer, slik at samlede virksomheter blir synlige.

Gevinster: større forutsigbarhet og høyere tillit, lavere tilpasningskostnader og bedre investeringsklima.

Ulemper/risiko: kan redusere handlefrihet på kort sikt og krever politisk disiplin.

2.2 Personbeskatning: arbeid, kompetanse og omfordeling

Akademikerne støtter en overordnet retning om å vri skattebelastningen fra inntekt til mindre vridende skattegrunnlag, innenfor rammer som ivaretar fordeling og legitimitet. Kommisjonen bør i sine anbefalinger særlig adressere uheldige marginalskatteprofiler som kan svekke arbeidstilbud, kompetanseinsentiver og mobilitet i arbeidsmarkedet. I et skattesystem som også

skal bygge opp under høy tillit og den norske modellen, bør fradraget for fagforeningskontingent videreføres som et virkemiddel som senker terskelen for å organisere seg.

Tiltak 2: Reduser uheldige marginalsatter på arbeid gjennom helhetlig omlegging

Kommisjonen bør anbefale en helhetlig gjennomgang av marginalsatteprofilen på arbeid, for å redusere terskeeffekter og svært høy marginalbelastning som svekker arbeid, innsats og kompetanse. Høye marginalsatter kan gi betydelige effektivitetstap (dødvektstap), og kommisjonen bør derfor vurdere tiltak langs hele inntektsfordelingen – ikke bare lettelsler i bunnen – og synliggjøre avveininger mellom effektivitet og fordeling i alternative reformprofiler.

For arbeidstakere kan svært høy marginalbelastning, særlig når avkorting av ytelser kommer i tillegg, svekke insentiver til heltid, ekstra ansvar og kompetanseheving. Kommisjonen bør derfor synliggjøre hvordan alternative reformprofiler virker for vanlige lønsmottakere, ikke bare for “gjennomsnittsindividet” i modellberegninger.

Kommisjonen bør særlig belyse og vurdere:

- jevnere marginalsatt gjennom justering av trinn og satser (mindre hopp/terskeeffekter),
- samlet marginalbelastning når avkorting av ytelser og andre ordninger tas med,
- finansiering via forenkling og reduksjon i smale særordninger,
- minst to reformprofiler (arbeidsinsentiv vs. fordeling) med dokumentasjon av proveny og fordeling,
- samspill med kapitalbeskatningen, herunder risiko for inntektsomdanning mellom lønn og utbytte/gevinst, og behov for tydelige avgrensingsregler.
- vurdere arbeidsfradrag og trygdeavgift som virkemidler, og vise marginalsattevirkningene.

Gevinster: Lavere og jevnere marginalsatt der belastningen er mest problematisk kan redusere effektivitetstap og styrke arbeid- og kompetanseinsentiver, med høyere verdiskaping over tid.

Ulemper/risiko: Provenytap uten robust finansiering; fordelingsvirkninger må håndteres i en samlet pakke, og risiko for økt inntektsomdanning må vurderes.

Tiltak 3: Harmoniser skattefavorisert pensjonssparing mellom ansatte og selvstendig næringsdrivende

Eiere i enkeltpersonforetak (ENK) eiere som er eneste ansatte i eget aksjeselskap («meg-selv-AS») behandles i dag mindre gunstig enn ansatte i ordinære innskuddsordninger når det gjelder skattegunstig pensjonssparing. ENK og «meg-selv-AS» kan i dag spare inntil 7 prosent av beregnet personinntekt (inntil 12 G) i frivillig pensjonsordning med fradragrett, mens ansatte i innskuddsordninger kan ha tilleggssparing for lønn mellom 7,1 G og 12 G gjennom tilleggssinnskudd (opptil 18,1 prosent). Dette innebærer at ansatte kan få langt høyere samlet skattefavorisert pensjonssparing for inntektsintervallet 7,1–12 G enn ENK og «meg-selv-AS» ved samme inntekt.

Kommisjonen bør anbefale at regelverket harmoniseres slik at ENK og «meg-selv-AS» får en mer likeverdig adgang til skattefavisert pensjonssparing i intervallet 7,1–12 G. Kommisjonen bør samtidig belyse hvordan en slik harmonisering kan utformes innenfor enkle og kontrollerbare rammer, og hvilke proveny- og fordelingsvirkninger den kan ha. I vurderingen av pensjonsrelaterte skatteregler bør kommisjonen se skattereglene for pensjonsinntekt i sammenheng med pensjonssystemet og prinsippet om fleksibelt og nøytralt uttak, og unngå endringer som øker skatten på opptjent pensjon uten at pensjonsopptjeningen styrkes.

Kommisjonen bør særlig belyse og vurdere:

- hvordan regelverket kan utformes slik at ENK og «meg-selv-AS» får likeverdig adgang til skattefavisert pensjonssparing som ansatte i intervallet 7,1–12 G,
- en enkel innretning med klare avgrensninger, rapportering og kontrollspor som sikrer etterlevelse,
- proveny- og fordelingsvirkninger, inkludert usikkerhet knyttet til faktisk opptak.

Gevinster: bedre nøytralitet og opplevd rettferdighet i skattesystemet, og styrkede incentiver til å starte og drive egen virksomhet, særlig for grupper med inntekter over 7,1 G.

Ulemper/risiko: behov for tydelige avgrensninger og enkel rapportering for å holde administrative kostnader nede og sikre etterlevelse.

2.3 Merverdiavgift: forenkling og bredere grunnlag

Tiltak 4: Forenkle merverdiavgiften og styrk nøytraliteten

Akademikerne mener merverdiavgiften bør være mer nøytral og enklere å etterleve. Kommisjonen bør derfor anbefale en reform som reduserer avgrensningsproblemer og administrative kostnader, og belyse hvordan en bredere og mer ensartet merverdiavgift kan kombineres med målrettede tiltak for å ivareta fordelingshensyn og legitimitet.

Som arbeidstakerorganisasjon er vi opptatt av at endringer i MVA-satser og unntak som påvirker husholdningenes priser, vurderes sammen med treffsikre kompensasjonsordninger og forutsigbar innfasing, slik at legitimiteten styrkes.

Kommisjonen bør særlig belyse og vurdere:

- en systematisk gjennomgang av reduserte satser og unntak, med sikte på færre grensedragninger,
- omlegginger som kan være provenynøytrale, ved å utvide grunnlaget og eventuelt justere satsene,
- om fordelingshensyn ivaretas bedre gjennom direkte overføringer enn gjennom unntak og reduserte satser,
- hvordan endringer kan fases inn og eventuelt kombineres med målrettede kompensasjonsordninger.

Gevinster: lavere administrative byrder, mer like konkurransevilkår og mer robust proveny.

Ulemper/risiko: sektorvise og fordelingsmessige utslag ved endring av satser og unntak. Kan være behov for innfasing og eventuelle kompensasjoner.

2.4 Klima-, miljø- og naturrelaterte avgifter: prissignaler som virker

Klima- og naturmål nås mest kostnadseffektivt når utslipp og naturinngrep prises i tråd med samfunnskostnadene, og når prissignalet er mest mulig enhetlig og forutsigbart. Kommisjonen bør prioritere en helhetlig innretning med mer enhetlig prising, grønn skatteveksling og treffsikker kompensasjon, uten å svekke prissignalet. Tiltakene under konkretiserer dette gjennom enhetlig utslippsprising, prising av naturinngrep og sirkulære insentiver, innføring av CBAM og en planmessig vridning fra subsidier til krav og standarder når teknologien er moden.

Tiltak 5: Enhetlig og forutsigbar prising av utslipp – med grønn skatteveksling

Kommisjonen bør anbefale en langsiktig og forutsigbar bane for prising av klimagassutslipp, med et prinsipp om mest mulig lik pris per utslippsenhet på tvers av sektorer innenfor nasjonale og EU-rammer. Økte inntekter fra miljøavgifter bør inngå i en helhetlig modell for grønn skatteveksling. Det kan gjøres ved å redusere mer vridende skatter og/eller gi målrettet kompensasjon der belastningen blir stor, uten at prissignalet uthules.

For å bevare legitimitet må kommisjonen synliggjøre virkninger for arbeidstakere og husholdninger, herunder kjøpekraft og geografiske forskjeller, og hvordan kompensasjon kan utformes treffsikkert uten å uthule prissignalet.

Kommisjonen bør særlig belyse og vurdere:

- en innfasingsplan som gir forutsigbarhet, og som håndterer hensyn til konkurranseutsatt sektor/karbonlekkasje,
- hvordan inntekter kan tilbakeføres gjennom skatteveksling og/eller treffsikker kompensasjon uten å svekke prissignalet,
- proveny-, fordelings- og etterlevelseskonsekvenser, inkludert enkle prinsipper for justering over tid.

Gevinster: utslippskutt der de koster minst, tydelige investeringssignaler og økt legitimitet gjennom synlig tilbakeføring.

Ulemper/risiko: kan slå skjevt ut og møte motstand dersom kompensasjon er lite treffsikker eller gjør ordningen kompleks; må utformes slik at prissignalet består.

Tiltak 6: Klimatoll (CBAM): tidlig avklaring, enkel etterlevelse og klar ansvarsdeling

Norge planlegger at CBAM skal gjelde fra 1. januar 2027, mens reglene får virkning i EU fra 1. januar 2026. Kommisjonen bør anbefale en tidlig og forutsigbar innføring i Norge som motvirker karbonlekkasje, sikrer konkurransenøytralitet og holder administrative kostnader nede.

Kommisjonen bør særlig belyse og vurdere:

- tidlig avklaring av rapporteringskrav og veiledning i 2026, slik at berørte virksomheter kan forberede seg,

- klar ansvarsdeling og samspill mellom relevante etater for autorisering, innrapportering og kontroll,
- enkle, digitale kontroll- og rapporteringsløsninger som gir høy etterlevelse uten uforholdsmessige byrder.

Gevinster: lavere risiko for karbonlekkasje, mer like konkurransevilkår og høyere legitimitet gjennom tydelige rammer.

Ulemper/risiko: risiko for høye administrative kostnader ved uklar styring/ansvar og krevende rapportering; overgangsuklarhet kan gi unødige tilpasningskostnader.

Tiltak 7: Forutsigbar utfasing av subsidier og avgiftslettelser – overgang til krav/standarder når teknologien er moden

Når teknologi er moden for bred bruk (eller med høy sannsynlighet blir det i nær framtid), bør virkemiddelbruken i større grad vris fra varige subsidier og avgiftslettelser til krav, standarder og andre ikke-finansielle virkemidler. Kommisjonen bør primært anbefale dette som et prinsipp, og angi hvordan en slik overgang kan gjøres forutsigbar og legitim.

Kommisjonen bør særlig belyse og vurdere:

- når det er riktig å trappe ned støtte/lettelser (for eksempel når teknologien er moden, kostnadene har falt, løsningen er tatt i bruk i markedet, og det finnes gode alternativer),
- hvordan utfasing kan skje gradvis og forutsigbart, slik at aktører kan planlegge og investeringer ikke stopper brått,
- hva endringene betyr for konkurransevne og fordeling, og hva som kreves for oppfølging og kontroll.

Gevinster: lavere og mer forutsigbar budsjettbelastning, mer kostnadseffektiv virkemiddelbruk og tydeligere markedsforventninger.

Ulemper/risiko: for stramme eller for tidlige krav kan øke kostnader og skape gjennomføringsutfordringer; krever gode overgangsordninger og effektiv håndheving for å bevare legitimitet og etterlevelse.

2.5 Nærings- og kapitalbeskatning: konkurransevne, investeringer og robusthet

Tiltak 8: Forenkle og tette smutthull i internasjonal selskapsbeskatning

Kommisjonen bør anbefale tiltak som gjør det vanskeligere for internasjonale konsern å flytte overskudd ut av skattegrunnlaget, og som samtidig gjør regelverket enklere å etterleve. Kommisjonen bør videre belyse hvordan slike tiltak kan utformes innenfor internasjonale standarder, og vurdere samspillet mellom selskapsskatt og beskatning i eierleddet, slik at samlet beskatning av investeringer blir mer oversiktlig og konsistent.

Kommisjonen bør særlig belyse og vurdere:

- hvilke tiltak som mest effektivt reduserer overskuddsflytting og uønskede tilpasninger, innenfor internasjonale standarder og rammer,

- hvordan reglene kan gjøres enklere og tydeligere, kombinert med mer målrettet kontroll der risikoen er størst, og hvilke administrative konsekvenser dette har for skattemyndigheter og skattytere,
- hvordan selskapsskatten og skatten i eierleddet virker sammen, herunder om dagens utforming gir uheldige tilpasninger mellom arbeids- og kapitalinntekt,
- om regelverket samlet sett gjør det mer lønnsomt å finansiere med gjeld enn egenkapital, og hvilke grep som kan redusere slik gjeldsskjevhet..

Gevinster: er robust skattegrunnlag og økt opplevd rettferdighet, med begrensede nye vridninger når tiltakene utformes innenfor brede og tydelige regler.

Ulemper/risiko: teknisk krevende regelutforming og ofte avhengig av internasjonal samordning; kan øke rapporterings- og etterlevelseshyrdene dersom forenkling og avgrensning ikke lykkes.

2.6 Nyskaping, forskning og kapitaltilgang i tidlig fase

Tiltak 9: Videreutvikle SkatteFUNN som et effektivt lavterskelvirkemiddel

SkatteFUNN er et bredt tilgjengelig virkemiddel for forskning og utvikling i norsk næringsliv. For å bidra til at ordningen blir mer treffsikker, enklere og mer forutsigbar, bør kommisjonen anbefale en helhetlig evaluering av ordningen før eventuelle strukturelle endringer vurderes. Som del av evalueringen bør det også vurderes hvordan ordningen kan gi sterkere insentiver til FoU-samarbeid. I mellomtiden bør innsatsen rettes mot tydeligere veiledning, forutsigbar praksis og proporsjonale dokumentasjonskrav, særlig for små prosjekter.

Kommisjonen bør særlig belyse og anbefale:

- Helhetlig evaluering av effekt, måloppnåelse, etterlevelse og kostnader (inkludert eventuelle utilsiktede tilpasninger); eventuelle designendringer vurderes i etterkant av evalueringen.
- Klare kvalifikasjonskriterier og bedre veiledning før søknad.
- Standardiserte, proporsjonale dokumentasjonskrav – med forenkling for små prosjekter.
- Bedre datagrunnlag og tydelige indikatorer for løpende justering av ordningen.

Gevinster: økt legitimitet og forutsigbarhet; mindre rapporterings- og dokumentasjonsarbeid (særlig for små prosjekter); bedre veiledning og saksbehandling.

Ulemper/risiko: enkelte forbedringer må vente til etter evalueringen; behov for tydelig plan for datainnsamling og evaluering.

Tiltak 10: Utvid og juster ordningen for ansatteopsjoner

Kommisjonen bør anbefale justeringer i ordningen for ansatteopsjoner som gjør den mer relevant for oppstarts- og vekstselskaper, særlig i næringer med lang utviklingstid. Kommisjonen bør samtidig belyse hvordan endringer kan avgrensnes slik at ordningen treffer vekstbedrifter og kompetansebehov, uten å åpne for at opsjoner i modne virksomheter i praksis brukes som erstatning for ordinær lønn.

Ordningen bør utformes slik at den faktisk styrker rekruttering og binding av kompetente arbeidstakere i unge selskaper, og ikke blir et generelt lønnsinstrument i etablerte virksomheter.

Kommisjonen bør særlig belyse og vurdere:

- om størrelseskriteriene bør justeres slik at flere vekstselskaper kan omfattes,
- om maksimal varighet bør forlenges i bransjer der tiden til marked typisk er lang,
- hvilke avgrensninger og kontrollspor som bør ligge til grunn for å redusere risikoen for at ordningen brukes som lønnsstatning i virksomheter som ikke er i oppstarts- og vekstfase.

Gevinster: bedre rekruttering og binding av kompetanse i vekstselskaper, og økt evne til å skalere kunnskapsintensive virksomheter.

Ulemper/risiko: økt risiko for omgåelse og forskjellsbehandling dersom avgrensninger og kontroll ikke er tydelige; kan gi provenytap hvis ordningen blir for bred.

Tiltak 11: Aktiver og moderniser § 6-42 som samarbeidsinsentiv

Skatteloven § 6-42 gir fradragrett for kostnader til vitenskapelig forskning og yrkesopplæring av samfunnsnyttig karakter. Ordningen er generell og ikke søknadsbasert, men er i praksis lite kjent og brukes sporadisk. I Finansdepartementets oversikt over skatteutgifter i Prop. 1 LS for 2025–2026 er provenyeffekten av § 6-42 anslått til om lag 90 millioner kroner årlig, noe som indikerer at ordningen i dag har begrenset budsjettmessig betydning sammenlignet med øvrige FoU-relaterte skatteinsentiver.

Kommisjonen bør anbefale en trinnvis oppfølging der § 6-42 først aktiveres gjennom tydelig veiledning og felles tolkningspraksis, og deretter vurderes modernisert for å gi sterkere insentiver til dokumentert FoU-samarbeid mellom næringsliv og universitets- og høyskolesektoren. Kommisjonen bør samtidig belyse hvordan en modernisering kan avgrenses og kontrolleres slik at ordningen blir enkel å etterleve og robust mot omgøelser.

Kommisjonen bør særlig belyse og vurdere:

- hvordan nasjonal veiledning og felles tolkningskriterier kan etableres (for eksempel i samarbeid mellom Skatteetaten, Forskningsrådet og universitets- og høyskolesektoren), inkludert maler for avtaler, eksempler på godkjente kostnader og mulig pilotering,
- om en modernisering bør gi utvidet fradraggrunnlag ved dokumentert FoU-samarbeid (for eksempel i form av et forsterket fradrag), og hvordan dette i så fall kan avgrenses med krav om formell samarbeidsavtale (roller, forskningsinnhold og rettigheter), revisorattestert grunnlag, digital innrapportering, mulighet for flerårige prosjekter, årlige tak og prosjektregistrering som gir godt kontrollspor,
- hvordan endringer i § 6-42 bør ses i sammenheng med øvrige FoU-virkemidler, herunder SkatteFUNN, og hvordan statistikk og indikatorer kan brukes til å følge effekter over tid (proveny, måloppnåelse, fordeling og etterlevelse).

Gevinster: kan styrke samarbeid og kunnskapsoverføring, bidra til at privat kapital i større grad finansierer forskning i universitets- og høyskolesektoren, og gjøre virkemiddelapparatet mer sammenhengende.

Ulemper og risiko: krever klare avgrensninger mot ordinær drift og sponing, og gode rapporterings- og kontrollrutiner for å sikre etterlevelse og legitimitet; kan øke kompleksitet dersom nye insentiver ikke gis tydelige rammer.

3. Tiltakspakke for private investeringer i oppstarts- og vekstselskaper

Akademikerne mener det er behov for bedre kapitaltilgang i oppstarts- og såkornfase. Kommisjonen bør derfor anbefale en samlet tiltakspakke av skatteinsentiver for private investeringer i oppstarts- og vekstselskaper, med tydelig avgrensning, tak og bindingstid, og med en praktisk gjennomførbar løsning for kontroll og rapportering. Kommisjonen bør samtidig belyse hvordan tiltakene kan utformes slik at de virker etter hensikten og er robuste mot omgåelser, og peke på hvilke spørsmål som bør utredes nærmere i oppfølgingen.

Kommisjonen bør anbefale at tiltakspakken bygger på følgende prinsipper:

- at ordningene henger sammen med reglene for inngangsverdi og skjerming, slik at samme investering ikke subsidieres dobbelt,
- at det er rimelig balanse mellom oppsidebeskatning og tapsbehandling, uten å åpne for kunstig tapsproduksjon,
- at tiltakene reduserer uheldig innlåsing uten å åpne for varig skatteutsettelse,
- at ordningene avgrenses tydelig mot nærstående transaksjoner og ordninger som i realiteten er lønn.

Kommisjonen bør videre anbefale at det utredes samspillsregler i oppfølgingen som hindrer at investorfradrag (Tiltak 12), forsterket tapsfradrag (Tiltak 13) og reinvesteringsutsettelse (Tiltak 14) kan benyttes kumulativt for samme investering/gevinst, utover det som er begrunnet og provenymessig håndterlig.

Tiltak 12: Investorfradrag for investering i kvalifiserte unoterte selskaper

Kommisjonen bør anbefale et investorfradrag som gjør det mer attraktivt for personlige skattytere å investere i kvalifiserte, unoterte oppstarts- og vekstselskaper, innenfor tydelige rammer med tak og bindingstid. Kommisjonen bør samtidig belyse hvordan en slik ordning kan avgrenses og kontrolleres, og hvordan den bør utformes slik at den ikke gir dobbel skattefordel gjennom samspill med regler om inngangsverdi og skjerming.

Kommisjonen bør særlig belyse og vurdere:

- kvalifikasjonskrav for selskaper og investeringer (unotert, alder, størrelse, krav til reell aktivitet og at kapitalen går til virksomheten),
- tak per investor og tak per selskap per år, samt bindingstid og regler for tilbakeføring ved brudd,
- hvordan fradraget bør behandles i skattegrunnlaget, herunder om og hvordan fradraget skal påvirke inngangsverdi og skjermingsgrunnlag,
- hvilke avgrensninger og kontrollspor som trengs for å hindre omgåelser, herunder mot nærstående transaksjoner og ordninger som i realiteten er lønn, samt administrative konsekvenser for skattytere og skattemyndigheter.

Gevinster: kan styrke kapitaltilgangen i tidlig fase og gjøre det mer attraktivt for privatpersoner å investere i oppstarts- og vekstselskaper.

Ulemper/risiko: an gi proveny- og risiko for skattetilpasning dersom avgrensninger, tak, bindingstid og kontroll- og rapporteringsløsninger ikke er stramme og enkle å etterleve.

Tiltak 13: Forsterket tapsfradrag for tidligfaseinvesteringer innen klare rammer

Kommisjonen bør anbefale at det vurderes et forsterket tapsfradrag for dokumenterte tap ved investering i kvalifiserte oppstarts- og vekstselskaper, innenfor stramme tak og med klare realisasjons- og dokumentasjonskrav. Formålet bør være å redusere nedsiderisiko og styrke kapitaltilgangen i tidlig fase, samtidig som ordningen avgrenses slik at den ikke åpner for kunstig tapsproduksjon eller uønskede tilpasninger.

Kommisjonen bør særlig belyse og vurdere:

- hvilke investeringer, investortyper og selskaper som skal omfattes, og hvordan ordningen avgrenses mot nærstående transaksjoner og andre omgåelsesmuligheter,
- tak og vilkår for fradrag, herunder krav til bindingstid, reell risiko og eventuelle begrensninger i fradragsverdi,
- klare realisasjons-, dokumentasjons- og rapporteringskrav som gjør ordningen praktisk å kontrollere, og som sikrer gode kontrollspor for skattemyndighetene,
- hvordan et forsterket tapsfradrag bør samspille med øvrige forslag i tiltakspakken (særlig investorfradrag og eventuell skatteutsettelse ved reinvestering), slik at samme investering ikke gis dobbel skattefordel,
- proveny- og fordelingsvirkninger, samt mulige konsekvenser for investeringsatferd, etablering og kapitaltilgang.

Gevinster: kan redusere nedsiderisiko og bidra til mer privat risikokapital til tidligfaseprosjekter.

Ulemper/risiko: kan øke risikoen for tapsproduksjon og skattetilpasning dersom avgrensninger, tak og kontroll ikke er tydelige; kan gi økt kompleksitet og administrative byrder hvis rapportering og dokumentasjon blir for omfattende.

Tiltak 14: Skatteutsettelse ved reinvestering av gevinst i tidlig fase

Kommisjonen bør anbefale at det vurderes en ordning med utsatt gevinstbeskatning når gevinst reinvesteres i kvalifiserte oppstarts- og vekstselskaper innen en tidsfrist. Ordningen bør redusere uheldig innlåsing og bidra til at gevinster i større grad reinvesteres i nye prosjekter, men må utformes slik at den ikke åpner for varig skatteutsettelse. Utsettelsen må være tidsbegrenset og kan ikke rulleres uten ende: gevinsten skatlegges senest ved salg, uttak/flytting – eller etter X år (det som skjer først).

Kommisjonen bør særlig belyse og vurdere:

- kvalifikasjonskrav for reinvestering (hvilke selskaper og investeringer som omfattes) og tak per investor,

- tidsfrist og bindingstid, samt hvilke hendelser som skal utløse endelig beskatning og tilbakeføring ved brudd,
- hvordan utsatt gevinst bør håndteres i inngangsverdi og skjermingsgrunnlag,
- hvordan ordningen kan avgrenses og kontrolleres for å redusere omgåelse, herunder mot nærstående transaksjoner og ordninger som i realiteten er lønn,
- hvordan ordningen bør samspille med øvrige forslag i tiltakspakken (særlig investorfradrag og forsterket tapsfradrag), slik at samme investering/gevinst ikke gis dobbel skattefordel,
- proveny- og fordelingsvirkninger, samt administrative konsekvenser og etterlevelse.

Gevinster: kan redusere innlåsing og bidra til at gevinster i større grad reinvesteres i nye oppstarts- og vekstselskaper.

Ulemper/risiko: kan gi varig skatteutsettelse og økt kompleksitet dersom tidsfrister, tak og tilbakeføringsregler ikke utformes stramt og enkelt; kan gi økte administrative byrder hvis rapportering og kontrollspor ikke er tilstrekkelig standardisert.

Tiltak 15: Formuesskatt – unngå likviditetsbarriere for FoU-investeringer i unoterte oppstarts- og vekstselskaper

Akademikerne ber kommisjonen vurdere hvordan innretningen på formuesskatten kan utformes slik at den ikke blir en likviditetsbarriere for private eiere som investerer i unoterte vekst- og forskningsintensive selskaper, der verdiene ofte er bundet i illikvide eierandeler og investeringer. Endringer bør være målrettede, stramt avgrenset og kontrollerbare, og vurderes i sammenheng med samlet eierbeskatning og øvrige virkemidler for kapitaltilgang og innovasjon.

Kommisjonen bør særlig belyse og vurdere:

- effektene av den planlagte varige ordningen for betalingsutsettelse av formuesskatt fra inntektsåret 2026, og om den treffer situasjoner der formuesskatt utløses før kontantstrøm/avkastning, særlig i FoU-tunge selskaper;
- om det er grunnlag for målrettede lettelser for FoU-tunge unoterte oppstarts- og vekstselskaper, og hvordan dette kan avgrenses med klare kriterier;
- hvordan slike grep påvirker kapitaltilgang, investeringsinsentiver og omstilling, og hvordan risiko for uønskede tilpasninger kan begrenses gjennom tydelig avgrensning, tak og kontrollspor;
- administrative konsekvenser og etterlevelse, inkludert behov for tydelige kriterier, rapportering og kontrollspor.

Gevinster: kan redusere likviditetspress i faser med høye FoU-investeringer og lav kontantstrøm, og dermed frigjøre kapital til investeringer, kompetanse og vekst i unoterte selskaper.

Ulemper/risiko: kan svekke legitimitet og gi provenytap dersom avgrensningen blir for bred; krever stram innretning og gode kontrollspor for å begrense tilpasninger.

4. Avslutning

Akademikerne mener Skattekommisjonen bør levere anbefalinger som både styrker skattesystemets forutsigbarhet og legitimitet og samtidig bidrar til høyere verdiskaping og omstillingsevne i norsk økonomi. Kommisjonen bør bygge på eksisterende kunnskapsgrunnlag nevnt i mandatet, og supplere med andre relevante utredninger der dette styrker vurderingene (herunder Klimautvalget 2050 og Ekspertutvalget for klimavennlige investeringer).

Vi ber kommisjonen synliggjøre sentrale virkninger og avveininger i alle større forslag, herunder virkninger for effektivitet, fordeling, tilpasninger, administrative kostnader og etterlevelse, og samtidig peke tydelig på hvilke spørsmål som eventuelt bør utredes videre i den etterfølgende oppfølgingen.

De prioriteringene som er løftet fram i sammendraget (pkt. 1), bør etter vårt syn danne rammen for kommisjonens hovedanbefalinger. Vi vil særlig understreke behovet for at større endringer utformes som helhetlige reformpakker med tydelige overgangsregler og forutsigbar innfasing, slik at legitimitet og tillit styrkes og unødige tilpasningskostnader reduseres.

Vi vil understreke at høy legitimitet og tillit også forutsetter at reformer oppleves forståelige og rettfærdige for arbeidstakere og husholdninger, og at store endringer fases inn forutsigbart.

Akademikerne står gjerne til disposisjon for utdyping og faglige drøftinger.